

SUUTARILAN KOTIKAUPUNKIPOLUT

OSA 1: SILTAMÄKI

Versio 16.6.2018 • 24 kohdetta • 6 tietolaatikkoa

Julkaisija Siltämäki–Suutarila-seura ry

Toimittanut Pauli Saloranta

Kommentit Mats Blomqvist, Heini Hämäläinen, Anna-Mari Jaatinen, Andreas Koivisto, Johanna Mutanen, Anna-Liisa Niemelä, Pirjo Ruotsalainen, Pertti Svensson, Max Takala, Ritva Tanner, Hannu Tuominen ja Timo Ävist

Kiitos myös Magnus Björkvallille, Katja Salojärvelle sekä kaikille muillekin tietoja antaneille kaupunkilaisille!

Hankkeen toteutusta ovat tukeneet Helsingin Lähiöprojekti ja Kaupunginkanslia, esikaupunkialueiden aluerakentamisprojekti

KIRJALLISUUTTA

Esikaupungeissa tapahtuu! Marja Piimies (toim.) 2009, Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto.

Elämää lähiössä. Riitta Astikainen ja Riitta Heiskanen ja Raija Kaikkonen (toim.): 1997, Sanoma Oy.

Helsingin pitäjän keskiaika. Tapio Salminen 2013, Vantaan kaupunki.

Lähiöt ja tehokkuuden yhteiskunta. Johanna Hankonen 1994, väitöskirja, Gaudeamus ja Otatieto.

Ostari. Lähiön sydän. Sari Saresto, Anne Salminen, Mira Vierto 2004, Helsingin kaupunginmuseo.

Siltämäen kontaktikaupunki. Marina Fogdell, Riitta Salastie, Maria Karisto ja Pirjo Tiainen 2009, Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto.

Sub 26. Vantaan ja Siltämäki–Suutarilan kansalaismuisti. Liisa Nordman ym. www.helsinki.fi/kansalaismuisti/matapupu/suutari

JOHDANTO

Siltämäki on Helsingin pohjoisimpia osa-alueita, laajan Suutarilan kaupunginosan toinen keskusta ja osa Helsingin pitäjän historiallista kulttuurimaisemaa. Se tunnetaan parhaiten 1970-luvun kontaktikaupungista, joka tuli koko kansalle tutuksi televisio-ohjelma Naapurilähiön "Katajamäkenä". Siltämäkeen kuuluu myös laajat omakotialueet sekä puistot Keravanjoen varressa. Jatkossa täälläkin nähdään yhä urbaanimpaa asutusta nykyisen kaupunkirakenteen tiivistyessä.

Alueen asukkaita yhdistävät Siltämäki–Suutarila-seura sekä monet muut yhdistykset kuten lentopalloseura Soppu, jo 1969 perustettu

omakotiyhdistys sekä yksi Suomen aktiivisimmista nuorisoseuroista. Siltamäen monipuolinen kotikaupunkipolku opastaa uudet asukkaat tervetulleeksi tutustumaan kotikulmiin – miksei myös vanhat, samoin kuin entiset asukkaat ja yhtä hyvin koululaiset, naapurit sekä kesävieraat. Hyviä retkiä Siltämäessä!

www.siltamakisuutarila.fi

K O H T E E T

1 Kontaktikaupunki

Siltamäen kontaktikaupunki oli 1970-luvun mallilähiö, joka edusti uutta ja radikaalia suunnittelua. Väljien metsälähiöiden kauden jälkeen haluttiin tiiviimpiin urbaaneihin arvoihin, kuitenkin inhimillisessä mittakaavassa. Hankkeen toteutti rakennusliike Puolimatka, joka oli onnistunut ostamaan maat useilta maanomistajilta. Neljäs ja viimeinen kortteli on kaupungin vuokramaalla.

Ruudukkomaisen asemakaavan piirsi Pentti Ahola, jonka aiempia töitä olivat mm. Pohjois-Tapiola sekä Myllypuro. Selväpiirteisyys ulottuu rakennusten yksityiskohtiin ja väritykseen saakka.

Helsingin kaupunki julkaisi vuonna 2009 kontaktikaupungin perusteellisen inventoinnin, kehittämisperiaatteet ja korjaustapaohjeet lähiöarkkitehti Marina Fogdellin kirjoittamina. Samalla Kaksosten- ja Jousimiehenpolun sekä ostarin vyöhyke nimettiin yhdeksi Helsingin arvoympäristöistä. Sen erityispiirteitä ovat pienet kontaktitorit ja autotallikorttelit, muusta liikenteestä erotettu laadukas jalankulkuväylästä sekä lähimpien talojen rajaama kaupunkitila. Korttelien vierestä alkaa laaja maisemapuisto. Pohjoiselta "2-kerrospuolelta" aukeaa näkymiä jokilaakson yli pitäjän kirkonkylään.

Rakennustekniikkana betonielementti savimaalla on osoittautunut ongelmalliseksi: monet saumat ovat vuotaneet, niitä on jouduttu paikkailemaan ja lisäksi eräät talot ovat vajonneet nyt jo 50 cm. Kun asukasmäärä on samalla laskenut noin puoleen alkuperäisestä, on myös palvelujen elinvoimaisuus joutunut vaaraan ja täydennysrakentaminen alkanut kiinnostaa.

www.hel.fi/hel2/ksv/julkaisut/julk_2009-3.pdf

2 Naapurilähiö

Siltämäki esiintyi vuosina 1969–76 Mainos-TV:n sarjaohjelmassa "Naapurilähiö", joka kertoi "Katajamäen" lähiön asukkaista ja elämästä. Sarjaa kuvattiin Siltakoivu-yhtiössä Kauriin- ja Jousimiehentiellä. Omakotiasutusta edusti kuvauspaikkana Kniivilöiden talo Vallesmannintie 1:ssä. Vuonna 1997 tehtiin vielä jatkosarja "Paluu naapurilähiöön".

Siltakoivu-yhtiössä on myös pitkälle 2000-luvulle säilyneet alkuperäiset pihat.

fi.wikipedia.org/wiki/Naapurilähiö

Tietolaatikko: Lähiöprojektit

Maamme lähiöitä on kehitetty monin keinoin jo vuosikymmeniä. Helsingissä alkoi kaupungin virastojen välinen yhteistyö jo 1980-luvulla valtakunnallisen Sofy-projektin myötä. Se tuotti toimintamalleja sosiaalisten ja fyysisten näkökohtien yhteensovittamiseen asuinalueiden suunnittelussa ja kehittämisessä, tarjoten samalla asukkaille osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Tämä oli ennenkuulumatonta. Projektin loppuraportissa esitetyt suositukset ovat edelleenkin käyttökelpoisia.

Helsingin Lähiöprojekti jatkoi työtä 1996–2017 tukemalla rakennusten ja julkisen ympäristön kunnostusta sekä asukkaiden aktiivisuutta sekä koordinoimalla kaupungin eri virastojen yhteistyötä. Se tuotti selvityksiä täydennysrakentamismahdollisuuksista, tuotti uusia harrastusmahdollisuuksia ja matalan kynnyksen kulttuurihankkeita.

lahioprojekti.hel.fi

3 Ostoskeskus

Valmistui 1972, suunnittelija Pentti Ahola. Lähiön sydämeiksi suunniteltu keskus käsitti liiketilojen lisäksi suuren aurinkoisen sisäpihan leikkipaikkoineen ja shakkiruudukoineen, uimahallin, seurakuntatalon sekä Lastentalon, jossa oli siihen aikaan Pohjoismaiden suurin päiväkotitila 180 lapsen voimin.

Vuonna 1976 rakennettiin lisää myymälätilaa sisäpihan kustannuksella. Seurakuntatalossa kokoontuu Si–Su-seuran korttelitupa kahdesti viikossa sekä Martat kahdesti kuussa. Pienen uimahallin pieni allas soveltuu hyvin mm. vauvauintiin. Aseman Lapset ry:n Walkers-bussi käy ostarilla säännöllisesti. Rubiini eli "Ruppana" on toiminut alusta saakka ruokaravintolana, nyt Helsingin vanhin alkuperäisellä nimellä toimiva ostariravintola, ja siellä vuodesta 2006 aktiivinen yhdistys Rubiinin olutklubi.

Ostoskeskus on jo hieman kolhiintunut, mutta asiakkaat osaavat arvostaa lähipalveluitaan. Ostarille on tehty oma laulukin: Veli-Matti Kunnarin "Ostarilla Siltamäen", joka julkaistiin Siltamäki-cd:llä 2015 täydennyksenään kuva-albumi Sirkka Lekmanin tekstein, Si-Su-seura tietysti mukana hankkeessa.

www.roklubi.com

www.asemanlapset.fi/fi/toimintamuotomme/walkers-bussi

Tietolaatikko: Siltamäki–Suutarila-seura

Kaupunginosayhdistys perustettiin Siltämäki-seurana marraskuussa 1970 rakennustoimisto Puolimatkan työmaaruokalassa 106 hengen voimin. Heti 1971 järjestettiin laskiaistempaus, hankittiin palloiluvälineitä ja lähetettiin ensimmäinen kiirehtimiskirje kaupungille koskien jalankulkusillan valmistumista Keravanjoen yli. Uuden rakentuvan asuinalueen edunvalvonta ja kannanotot olivatkin yhdistyksen alkuvuosien painopisteenä.

Vuosien 1976–81 katkoksen jälkeen toiminta käynnistyi uudelleen entistäkin monipuolisempaan ja nimi muutettiin käsittämään koko Suutarilan. Pitkäaikainen puheenjohtaja oli Liisa Nordman. Toinen kaikkien tuntema vaikuttaja ja "paikkakunnan sielu" on rehtori ja mm. Helsingin kaupunginhallituksen jäsen Sirkka Lekman/Leikkula.

Siltämäki–Suutarila-seura on tänäänkin yksi Helsingin aloitteellisimpia ja aktiivisimpia tunnuslauseenaan "OLE UTELIAS – SANO – TOIMI". Näkyvimvät toimintamuodot ovat vuosittainen Si–Su-päivä yhteistyössä alueen eri toimijoiden kanssa, ikäihmisten korttelitupa sekä joka kuukausi järjestettävä asukastilaisuus.

www.siltamakisuutarila.fi/siltamki-suutarila-seura-ry-mainmenu-132

www.helsinki.fi/kansalaismuisti/matapupu/suutari/seura/suutaseu.htm

www.helsinki.fi/kansalaismuisti/matapupu/suutari/henkilot/nordmanliisa.htm

www.sirkkalekman.fi

Tietolaatikko: Ostarin uudet suunnitelmat

Kuten monella muulla lähiöostarilla, on Siltämäessäkin käynnissä pohdinta, kunnostaako vai purkaa ja rakentaa uutta tilalle. Ostarin omistaa hieman toistakymmentä osakasta, jotka ovat keskustelleet Helsingin asemakaavoituksen kanssa eri vaihtoehdoista. Samalla on esillä viereisen Jousimiehentie 7:n parkkipaikan tulevaisuus. Sen omistaa puolestaan huoltoyhtiö, jonka osakkaita ovat kaikki alueen taloyhtiöt, eivätkä ne suinkaan ole samaa mieltä kehittämisestä.

Kun ostarin 2,3 hehtaarin rakennuspaikan lisäksi Siltämäessä on monia muitakin potentiaalisia kohteita mm. Riimusauvantien päässä, teki kaupunki vuonna 2017 rakennusyhtiö YIT:n ja konsulttityhtiö FCG:n kanssa Siltämäkeä varten oman täydennysrakentamispelin. Kaikki kiinnostuneet saivat kokeilla, miten talojen lisäkerrokset tai lisärakennukset vaikuttaisivat esim. ostarin ja muiden palveluiden kehittämiseen. Peli oli leikkimielinen, mutta virityksiltään realistinen pohjautuen kaupan asiantuntijoiden arvioon, miten asukasmäärä vaikuttaa palveluihin. Samalla kerättiin mielipiteitä, joita tulikin runsaasti ja monenlaisia.

www.uuttahelsinkia.fi/fi/uutiset/2017-05-17/siltamakelaiset-pelasivat-

ja-lahettivat-terveiset-kehittakaa-ostaria

www.uuttahelsinki.fi/fi/siltamakipeli

www.uuttahelsinki.fi/fi/uutiset/2017-02-03/siltamaessa-uudet-asukkaat-toivotetaan-tervetulleiksi

4 Lepotauko

Siltamäen kävelyteiden keskeisessä risteyksessä on kuvanveistäjä Arvo Siikamäen alumiiniveistos "Lepotauko" vuodelta 1970. Sitä on kutsuttu myös "Kasvottomaksi" ja "Kuolemaksi". Teos näyttäisi esittävän väljään viittaan pukeutunutta kypäräpäistä hahmoa, joka istuu rennosti jalka toisen yli heilautettuna. Siikamäen (s. 1943) töissä on usein viittoihin pukeutuneita tai alastomia, kasvottomia naisia, tai ehkä he ovat avaruuden kypäräpäisiä asukkaita suojavaatteissaan.

Veistos lunastettiin kaupungin kokoelmiin näyttelystä 9 000 markalla ja pystytettiin 1973 nykyisen K-kaupan paikalle, Jousimiehentiellä olleen korkean kaaren alle. Ostarin laajennuksen jälkeen 1976 sille haettiin uutta paikkaa. Asukkaat olisivat halunneet taideteoksen uuden Suutarilan palvelukeskuksen eteen, mutta taiteilija itse ei halunnut kuolemasta muistuttavaa patsasta neuvolan läheisyyteen.

www.hamhelsinki.fi/sculpture/lepotauko-arvo-siikamaki

5 Lampi

Luonnon lähteestä on laajennettu lampi täyttömaasta rakennettujen kumpujen keskelle vuoden 1972 Harald Carstensin puistosuunnitelman mukaan. Lammen syvyys on noin 70 cm ja sen ympärille on muodostunut pieni lehtomainen kosteikko, jossa kasvaa harmaaleppää ja tervaleppää. Sorsatkin suosivat lampea samoin kuin frisbee-golfarit, joiden kiekkoja eksyy veteen kesäisin päivittäin jopa parikymmentä.

6 Monumentti tavallisille

Puolalaisen kuvanveistäjän Radoslaw Grytan moniosainen kivimonumentti muodostuu kahdestatoista hiomattomasta graniittilohkareesta. Niihin on hakattu katkelmina runoilija Tadeus Różewiczin runo "Kertomus vanhoista naisista", suomennos Jarmo Jääskeläinen. Liikkuminen kivien välillä on olennainen osa teoksen kokemista. Runo on myös kokonaisuutena luettavissa erillisessä kivessä suomeksi, puolaksi ja englanniksi. Monumentin tarkoituksena on ylistää tavallista arkipäiväistä elämää ja samalla protestoida mahtipontisia sotamuistomerkkejä ja sankaripatsaita vastaan.

Teos on aiemmin ollut esillä Hvitträskissä, Jämsän kivipankissa sekä Tampereella Aleksanterin kirkon puistossa. Helsingin kaupungin taidemuseo hankki sen kokoelmiinsa 1997 ja sijoitti Siltamäen maisemapuistoon Siltämäki–Suutarila-seuran tarmokkaan

puheenjohtajan Liisa Nordmanin aloitteellisuuden ansiosta.

www.hamhelsinki.fi/sculpture/monumentti-tavallisille-radoslaw-gryt

a

7 Siltamäen aluepuisto

Maisemapuiston ensimmäisen suunnitelman laati Harald Carstensen vuonna 1972 hyödyntäen Siltamäen kompaktikaupungin perustamisen yhteydessä siirrettyjä maamassaoja. Niistä muotoiltiin loivat kumpareet. Niittyä reunustavat tiiviit istutusryhmät eri puulajeista: terijoensalava, haapa, lehtikuusi, pähkinäpensas, tervaleppä, koivu, pihdat, sembramänty ja serbiankuusi. Kokonaisuuteen kuuluu lampi ja kompaktikaupungin sisään ulottuva leikkipuisto, jonka rakennus valmistui alun perin 1977.

Puiston pohjoisosan suunnitteli Veikko Hätälä ja se toteutettiin 1980-luvun alussa. Seuraavaksi oli vuorossa urheilupuiston eteläpuolinen rantapuisto Terttu Hillin suunnittelemana. Kävely-yhteyksiä täydennettiin 1990-luvulla ja puiston pohjoisosaan sijoitettiin taideteos. Helsingissä ainutlaatuinen kokonaisuus on laajuudeltaan noin 43 hehtaaria ja se on nimetty yhdeksi kaupungin arvoympäristöistä. Avarasti kumpuileva maisema luo vastakohtan ja kehyksen tiukan suorakulmaiselle kerrostaloalueelle Keravanjoen kulttuurimaisemassa. Toisaalta kumpujen hyvänä puolena on, että valkoposkihanhet eivät ilmeisesti pidä kumpuilevasta maastosta ja sen vuoksi ovat jättäneet Siltamäen aluepuiston rauhaan "lannoituksiltaan".

Uusimpana täydennyksenä aluepuiston toiminnoissa vuodesta 2009 on 18-väyläinen frisbeegolfrata, jonka suosio on yllättänyt: kesäisin yli 500 heittokiekkoilijaa päivässä joutuu pujottelemaan muiden puiston käyttäjien lomassa. Atsaleoita on välillä tallaantunut ja talviaikaan puolestaan hiihtäjien ja golfarien kesken on tullut toraa.

www.frisbeegolfradat.fi/rata/siltamaen_frisbeegolfrata_helsinki

www.frisbeegolfliitto.fi/aloittelijat

8 Koski ja mylly

Kirkonkylänkosken pituus on 130 m ja pudotuskorkeus 2 m. Koskea ennallistettiin 1987 ja historialliseen myllypatoon rakennettiin kalaporras 1989. Ennen lohportin rakentamista pato oli yleinen joen ylityspaikka. Myllyllä oli matonpesupaikka ja uimaranta: vain isommat saivat uida padon yläpuolella. Padolla on tietysti ongittu kautta aikojen.

Vanhin säilynyt tieto kirkonkylän talojen yhteisesti omistamasta myllystä on vuodelta 1586. Vuonna 1707 rakennettiin uusi mylly, johon myllynkivet tuotiin Tukholmasta. Uusi mylly oli Tikkurilan myllyn ohella pitäjän suurin osakasmylly. Talvikäräjien 1723 päätöksen mukaan se piti sakon uhalla seisauttaa sunnuntaisin ja pyhäisin kirkonmenojen ajaksi.

Nykyinen rakennus on vuodelta 1838 ja sitä on korjattu ainakin vuonna 1898. Vuonna 1919 myllyyn asennettiin kaksi turbiinia, jotka tuottivat kirkonkylään sähkön vuoteen 1933 asti. Viljan jauhaminen osaksmyllyssä päättyi vasta 1965 ja vuodesta 1972 se on ollut Helsingin pitäjän kotiseutu- ja museoyhdistyksen (nykyinen Vantaa-seura) hallinnassa. Kesäkeskiviikkoisin rannalla on jo vuosikymmeniä pidetty myllyiltoja yhteislauluineen.

www.vantaankirkonkyla.fi/kohteet/?location=mylly#mylly

www.vantaaseura.fi/yhdistys/helsingin-pitajan-kirkonkylan-mylly

www.helsinki.fi/kansalaismuisti/matapupu/suutari/sillat/sikevytl.htm

Tietolaatikko: Helsingin pitäjän kirkko

Pyhän Laurin kirkko on pääkaupunkiseudun vanhin säilynyt rakennus.

Se on rakennettu 1400-luvun puolivälissä pitäjän keskeisimmälle paikalle, jokien ja Kuninkaantien risteyskohtaan pienelle kallioharjanteelle. Ensimmäinen kirkkoherra mainitaan kirjallisissa lähteissä jo vuonna 1395. Luterilainen uskonpuhdistus toteutettiin 1527 ja samalla kuningas Kustaa Vaasa takavarikoi kirkon ylimääräisen omaisuuden. Seuraavalla vuosisadalla kirkon viereen rakennettiin erillinen puukirkko palvelemaan kasvavaa suomenkielistä väestöä, tämä purettiin 1818.

Kivikirkko pääsi rappeutumaan 1700-luvulla, kun pitäjän seurakunta oli liitettyä Helsingin kaupunkiseurakuntaan. Seurakunta itsenäistyi taas 1865 ja kirkkoa modernisoitiin rakentamalla siihen mm.

lämmitysjärjestelmä. Kiviosat ja holvit selvisivät tulipalosta 1893, jonka jälkeen kirkko "restauroitiin" uusgoottilaiseen tyyliin. Keskiajasta muistuttavat vielä puuveistokset, jotka oli ennen paloa viety säilöön muualle ja tuotiin takaisin kirkkoon korjauksien jälkeen.

Nyt Tikkurilan seurakunnan ja Vantaan ruotsinkielisen seurakunnan pääkirkkona palveleva Pyhän Laurin kirkko on laajemminkin hyvin suosittu toimituskirkko. Siellä järjestetään vuosittain "hääyö", jossa vihitään kerralla toistasataa pariskuntaa.

Kirkonkylä on säilyttänyt perinteisen ulkoasunsa ja on Vantaan parhaiten säilyneitä kulttuurimaisemakokonaisuuksia. Kyläkoulu on Suomen vanhin käytössä oleva koulu. Hannuksaksen talossa vanhalla Käräjämäen tontilla toimii kahvitupa Laurentius ja pitäjänmakasiinissa kotiseutumuseo.

www.vantaankirkonkyla.fi/kohteet

fi.wikipedia.org/wiki/Vantaan_Pyhän_Laurin_kirkko

www.kahvitupalaurentius.fi

9 Keravanjoki

Keravanjoki on Vantaanjoen merkittävin sivuhaara. Se saa alkunsa

Hyvinkään Ridasjärvestä ja yhtyy lopulta Vantaanjoen pääuomaan noin 6 km ennen merta. Keravanjoen pääuoman pituus on 65 km ja valuma-alue 395 km². Alkukevään ja loppusyksyn virtaamahuippujen aikana vettä kulkee siinä jopa 30 000 litraa sekunnissa.

Keravanjoen vesi on vesi on luonnostaan humuspitoista. Joen virkistyskäytön edellytyksiä on parannettu vuodesta 1989 johtamalla siihen lisävettä Päijänne-tunnelista. Patoihin tehtyjen kalaportaiden ansiosta meritaimen nousee jälleen Tikkurilaan saakka. Joessa viihtyy myös särkikaloihin kuuluva suutari, jota muualla Euroopassa arvostetaan ruokakalanakin. Rantatörmissä pesii leikkisä saukko. Onpa joessa nähty jo parinkymmenen vuoden ajan kesäisin epävirallinen kaljakelluntakin. Virallinen melontapaikka ja kanoottivuokrauspiste oli 1980–90-luvuilla Kiertotähdentien päässä, mutta sen toiminta loppui ilkivaltaan.

Jokirannassa polveileva kävelyreitti on erittäin kaunis täysikokoisine hopepajuineen. Osa niistä on jo elinkaarensa loppupäässä ja poistettu kaupungin toimesta. Hopeapajujen rungoilla elää pieni sieni nimeltään talviuurekas, jota voi syödä hyvin kypsennettynä. Tulvaniityillä ja rantapuustossa ruokailee ja esiintyy satakieliä sekä luhta-, viita- ja ruokokerttusia. Myös koskikara, hemppo ja peippo ovat yleisiä. Virtavästaräkki on 2000-luvun tulokaslaji. Ilmaston lämpenemisen myötä tikli on alkanut talvehtia alueella.

www.kuves.fi/keravanjoki

www.vhvsy.fi/content/fi/1007/1060/Melonta.html

www.kaljakellunta.org/mika-on-kaljakellunta/

www.luontoportti.com/suomi/fi/sienet/talviuurekas

atlas3.lintuatlas.fi/tulokset/laji/virtavästaräkki

10 Kivisilta

Kirkonkyläntie on osa vanhaa Hämeentietä, joka 1600-luvulta alkaen kulki Helsingin kaupungista pitäjän kirkolle. Siellä tie ristesi Kuninkaantien kanssa ja jatkui edelleen Hämeenlinnaan. Silta oli alun perin puinen. Se paloi 1742 Hattujen sodan aikaan ruotsalaisten perääntyessä hyökkäävien venäläisten edellä. Nykyinen kivisilta on viimeistään 1890-luvulta, kunnostettu vuonna 2001 ja asemakaavassa suojeltu. Kaupunginraja on ollut sillalla vuoden 1946 Helsingin suuresta alueliitoksesta alkaen ja sillä on edelleen yllättävän paljon merkitystä kaikesta yhteistyöstä huolimatta.

Hämeentien ja sen siltojen merkitys kasvoi Helsingin tultua pääkaupungiksi 1812 aina 1930-luvulle Tuusulanväylän rakentamiseen saakka. Sillan viereisellä pienellä mäellä toimi kestikievari 1850-luvulta 1870-luvulle. Siellä oli 91 hevosta vuonna 1865 ja näiden vedettäväksi rautavanteisilla pyörillä varustettuja rattaita. Sittemmin paikalla on ollut

nahkurin verstaas, joka kasvoi turkistehtaaksi 1919. Rakennus on nykymuodossaan vuodelta 1928 ja tyylikäs esimerkki aikansa teollisesta rakentamisesta, jossa julkisivun tiilien ladontaankin on kiinnitetty huomiota. Vuodesta 2004 talo on palvellut ABL-Laatat Oy:n myymälänä ja toimistona. Yrityksen perustivat 1998 Ralf ja Tiina Forsman.

fi.wikipedia.org/wiki/Kantatie_45

www.helsinki.fi/kansalaismuisti/matapupu/suutari/historia/kestkiev.html

www.abl.fi/fi/me

11 Palvelukoti

Kontiaisenkujalla on ryhmä uusia pientaloja 2010-luvulta. Kontiainen on hyönteissyöjä, jota kutsuttiin ennen maamyyräksi, mutta laji ei ole läheistä sukua varsinaisille myyrille.

Vuonna 1888 rakensi Helsingin maalaiskunta Siltamäkeen köyhäintalon. Se noudatti vaivaishoidon tarkastajan Gustaf Adolf Helsingiuksen ajamaa maatila-vaivaistalon mallia, jolla pyrittiin omavaraisuuteen eli kustannusten vähentämiseen. Samalla asiakkaille tarjoutui mielekästä tekemistä. Ensimmäisinä vuosina talon toiminnasta annettiin paljon moitteita, mutta vähitellen ohjesäännön uudistamisen myötä se kehittyi inhimillisemmäksi. Samaan aikaan kunnan väkiluku kasvoi voimakkaasti ja myös köyhäinhoidon tarve lisääntyi.

Sittemmin köyhäintalon nimi muutettiin kunnalliskodiksi ja nyttemmin palvelukodiksi. Sen yhteydessä on toiminut myös lastenkoti, mielisairaala sekä työsiirtola. Päärakennus kunnostettiin 2015. Pihalla on rakennuksia 1930-luvulta 2010-luvulle. Muut paitsi uusin niistä on suojeltu asemakaavalla. Edwin Laineen elokuva Opri vuodelta 1954 on filmattu täällä. Mieliin on jäänyt varsinkin huru-ukkojen pyörätuolilaskettelu navetan (nyk. D-talo) ylisiltä. Elokuva esitettiin monina vuosina jouluaattoisin myöhään illasta televisiossa koko kansalle.

Palvelukotia ympäröiviä peltoja viljellään edelleen kaupungin toimesta Haltialan tilalta käsin. Sato myydään keskusliikkeille, joten vilja päätyy siis täältä yhä edelleen leipään.

www.helsinki.fi/kansalaismuisti/matapupu/suutari/siltpkot.htm#VAIV AISTALON%20PERUSTAMINEN

www.hel.fi/sote/toimipisteet-fi/aakkosittain/siltamaki-pt/historia

www.helsinki.fi/kansalaismuisti/matapupu/suutari/palvelukoti/maalaukset/taulut.htm (Jorma Järvisen maalauksia)

www.helsinki.fi/kansalaismuisti/matapupu/suutari/palvelukoti/oprisil.htm (Opri)

www.vihreatsylit.fi/?p=6539 (Haltialan tila)

12 Kehittyvä Siltalanpuisto

Siltämäki–Suutarila-seuran aloitteesta alkoi asemakaavamuutos, joka sai lainvoiman 2015. Ideana on mahdollistaa tiivistävä lisärakentaminen alueelle, joka koostuu pääosin 1980-luvun pienkerros- ja rivitaloista sekä niiden keskelle jäävästä puistosta. Rakennusoikeutta on osoitettu sekä vanhoille tonteille että uusina tontteina puiston reuna-alueille. Perheasuntoja tulee runsaasti ja mukana on myös esteettömiä kerrostaloja. Puisto ja sen toiminnot säilyvät samalla kun kevyen liikenteen reittejä parannetaan.

Asuntorakentaminen sekä esi- ja katurakentaminen alkoivat etelä- ja itäreunasta vuonna 2016. Siltakyläntien puolelle edettiin vuonna 2018. Uudisasutuksen laatua pyrittiin varmistamaan toteuttamalla osittain ensin kadut ja puistot, sitten talot. Yleiset alueet viimeistellään, kun talonrakentaminen on valmistunut. Mukana rakennuttamassa on myös huonekalujätti Ikea "BoKlok"-konseptillaan Siltakylänkujalla.

13 As.oy Siltamäen Helmi

Kunnalliskodin G-talo rakennettiin 1929 mielisairaalaksi. Viime sotien aikana siihen majoitettiin evakkoja. Sotien jälkeen Helsingin kaupungille siirtynyt talo palveli lastenkotina, sittemmin vanhainkotinakin. Vuonna 2015 kaupunki möi kiinteistön ja seuraavana vuonna alkoi remontti. Arkkitehtuuriltaan klassismia edustava ja asemakaavalla suojeltu kaunis kivitalo korjattiin asuntokäyttöön perusteellisesti nykyajan normeja noudattaen, mutta vanhaa kunnioittaen ja säilyttäen. Huoneistoja on 11 kooltaan 33–75 m². Myyntituloilla kaupunki puolestaan rahoitti päärakennuksen korjaamista.

Viereen Pallomäentien alkuun valmistui uusi rivitalo 2017. Tien toisella puolella toimii Suoja-Pirtti ry:n hoitokoti Sillanpirtti, joka tarjoaa päihdehuollon kuntouttavaa asumispalvelua päihteettömyyteen pyrkiville asiakkaille. Myös hoitokodin julkisivussa on klassinen aihe: pylväikkö, jonka kautta pääsee suojaiselle sisäpihalle.

www.siltamaenhelmi.fi

www.suoja-pirtti.fi/sillanpirtti.php

14 Muonamiehen mökki

Kunnalliskodin muonamiehen eli osa-aikaisen maataloustyöntekijän mökki saattaa olla Siltamäen vanhin rakennus. Se on kaupungin omistama, suojeltu ja vuonna 2010 kunnostettu. Martat ovat pitäneet kerhotapaamisia mökissä jo yli 33 vuotta. Vuodesta 2017 mökin päävuokralaisena on partiolippukunta Maahiset, jonka ryhmät kokoontuvat Siltamäen lisäksi Malmilla. Maahiset on perustettu 1966

poikalippukuntana, mutta 1971 se yhdistyi Siltamäen Partiotyttöjen kanssa muodostaen pääkaupunkiseudun ensimmäisen sekalippukunnan.

www.maahiset.net

www.helsinki.fi/kansalaismuisti/matapupu/suutari/tontit/pallomaki/muonami/muonam.htm

www.lahitieto.fi/2017/08/16/muonamiesmokki-siirtyi-maahisille

15 Kurkistus Pallomäen kuusiaidasta

Hieman ränsistynyt puutarha ympäröi entisen maatilan päärakennusta, joka on kaupungin rakennusrekisterin mukaan vuodelta 1900 ja asemakaavalla suojeltu. Tilan entisillä pelloilla on nyt mm. Siltamäen liikuntapuisto. Yksityinen perikunta on lohkonut kotitanhuasta 13 tonttia vuonna 2012 ja niille on jo noussut omakotitaloja kuisteineen. Puutarhaan on luvassa jatkossa rivitaloja.

16 Liikuntapuisto

Siltamäen liikuntapuiston ensimmäiset pelikentät rakennettiin 1971. Ne ovat nyt eräät Helsingin parhaista jalkapallokentistä: neljä nurmipintaista sekä hiekkakenttä. Lisäksi on kolme tennis- ja kuusi rantalentiskenttää, pikajuoksu- ja pituushyppyrata, talvisin luonnonjää luistelua ja jääkiekkoa varten sekä hiihtoladut. Kuntoliikuntapaikka löytyy ulkoilutien mutkasta jokilaakson töyrään alta. Vieressä ovat minigolf- ja frisbeegolf-radat. Kesäkaudella arki-iltaisin palvelee kioskki.

Vuosittainen päätapahtuma liikuntapuistossa on Lions Club Helsinki/Siltamäen järjestämä perheiden talvirieha, jossa kisataan lumitilanteen salliessa hiihdossa, curlingissa ja säävarmassa saappaanheitossa.

Pysäköintialue on ollut pitkään murheenkryyninä odottaen parannuksia, joista kaupunginvaltuusto on kertaalleen tehnyt päätöksenkin – muttei ole myöntänyt rahaa toteuttamiseen. Erilaisia kylttejä parkkipaikalle on kuitenkin saatu 11 kpl lisäkilpineen.

www.verkkoviestin.fi/lionshkisiltamaki/ajankohtaisasiaa/hiihtokilpailutulokset

17 Kauriipuisto

Kauriipuisto on osa Siltakylän rantapuiston arvoympäristöä. Sen nimi tulee tähtikuviosta kuten monien Siltamäen katujenkin nimet. Mäellä on Siltamäen korkein luonnonmaan kohta, noin 28 metriä nykyisen merenpinnan tason yläpuolella. Länsirinteestä löytyy kaunis avokallio. Puustossa on mäntyjä, kuusia ja pihlajia sekä koivuja joista yhden kyljessä huomattavan suuri pahka. Maapuuta on runsaasti edistään paikallista luonnon monimuotoisuutta. Puistossa viihtyvätkin mm.

käpytikat ja useat eri rastaslajit. Matalammassa kasvustossa on runsaasti mm. taikinamarjaa ja vadelmaa. Onpa puiston itäosassa kasvillisuuden peitossa vanhan talon kivijalkakin.

Perimätiedon mukaan tällä Bollbackan mäellä olisi ollut hirttopaikka Ruotsin vallan aikana ja ihmisten luita olisi löytynyt maasta, nyt jo purettua taloa aikoinaan rakennettaessa. Kaupunginmuseon kartoissa ei kuitenkaan ole merkintää sellaisesta. On myös kerrottu, että kyseessä voisi olla yksittäinen mestaus tai oman käden kautta tapahtunut surullinen tarina, joka olisi kerrottaessa paisunut. Ruotsin kielen sanalla boll/bål on useita merkityksiä, yhtenä niistä ihmisruumis, mutta etuliitteenä käytettäessä myös voimakas, joten tästä on vaikea tehdä lopullisia johtopäätöksiä.

www.helsinki.fi/kansalaismuisti/matapupu/suutari/snellmuis.htm

www.saob.se/artikel/?seek=bål

18 Siltamäen ala-aste

Rakennus valmistui 1986. Koulu on innovatiivinen kokeilukoulu, jossa painotuksena ilmaisukasvatus mediakasvatuksen näkökulmasta. Rehtori Anna-Mari Jaatinen on koulukulttuurin kehittäjä, joka on kehittänyt kansainvälisesti kiitetyn *The Creative Fire* -mallin. Siinä luovuutta kehitetään oppilaslähtöisesti, osallistavasti ja hyödyntäen eri taidemuotoja sekä digitalisaatiota. Vuodesta 2010 alkaen Siltamäen ala-asteella on tuotettu kolmena lukuvuotena Taikametsä-musikaali, joka toteuttaa uutta ilmiöpohjaista opetussuunnitelmaa. Myös Siltämäki-laulun sanat on tehty koululla. Koulu on ollut mukana useissa kehityshankkeissa ja siellä on yhtenä ensimmäisistä Helsingissä otettu käyttöön Stress-free-luokkatilakonsepti sekä ensimmäisenä Euroopassa Fuse Steam -oppimisympäristö. Oppilaita on noin 290.

Pihalla kasvaa jo hyvään kokoon ehtinyt tammi.

www.hel.fi/peruskoulut/fi/koulut/siltamaen-ala-aste/meidan-koulu/

www.liekeissa.net

www.fusestudio.net/our-story

www.youtube.com/watch?v=OK8EusFmbwQ

(Taikametsä-musikaali)

Tietolaatikko: Tammi

Pyökkikasveihin lukeutuva metsätammi on eurooppalainen jalopuu, jonka puuaines on erittäin kovaa soveltuen monenlaiseen käyttöön. Luonnossakin tammi on tärkeässä asemassa: sen terhoja syövät monet pikkunisäkkäät ja rungon koloissa pesivät useat lintulajit. Jopa sadat hyönteislajit ovat erikoistuneet käyttämään tammea elinympäristönään, osa vasta lahopuuvaiheessa kääpien ohella. Tammen juurisienistä tunnetuimpia ovat kymmenet eri tryffelilajit.

Tammi viihtyy Suomessa nykyään enimmillään vain 30 km leveällä vyöhykkeellä rannikon tuntumassa Rauman korkeudelle saakka. Tammi levisi maahan etelästä viime jääkauden jälkeisellä lämpökaudella noin 7 000 vuotta sitten, menestyen hetken jopa Oulun korkeudella saakka. Ilmaston viilettyä nykyiselleen tammi taantui ja kuusi valtasi alaa. Tammi ehti kuitenkin saada jalansijan suomalaisessa mytologiassa: Kalevalassa mainitaan iso tammi, joka peittää auringon ja kuun. Monilla itämerensuomalaisilla, germaanisilla ja kelttiläisillä kansoilla tammi on pyhä puu.

Tammenlehvä on Suomessa rintamaveteraanien tunnus.

19 Lestimäki

Suutari-teemaisen aihepiirin mukaan nimetty Lestimäki on ollut kolmen kylän rajalla: Suutarin-, Tapanin ja Siltakylän. Sen kunniaksi ja muistoksi puistossa on noin 30 vuotta sitten pystytetty "rajakivi".

Kylänrajasta on nimistötutkija Saulo Kepsulla maininta 1600-luvun lopulta nimellä Båhlbacka Råån ja nimi voi hyvin olla tätä vanhempikin. Ruotsin kielen sanalla bål on useita merkityksiä, yhtenä niistä kokko tai rovio. Mahdollisesti kylien rajalla olisi voinut olla merkkitulo. On olemassa perimätietoa myös pitäjän hirttopaikasta, mutta tämä voi olla väärinkäsitys (ks. kohde 8).

Ennen Siltamäen rakentamista ja modernia kunnallistekniikkaa olivat tässä mäen juurella "peräkylän" postilaatikot rivissä, sekä kyläkaivo, jolle käveltiin vettä hakemaan.

20 Kyläsuutarinpuisto

Pienen puiston molemmin puolin asettuvat As.oy Kyläsuutarinpuiston ja Kiint.oy Kyläsuutarinpuistikon rakennukset vuodelta 1983, suunnittelija Timo Vormala. Lautavuoratut, vinokattoiset talot sopeutuvat pientalomaisemaan. Aikakauden "postmodernismi" edusti paluuta perinteisiin muotoihin ja materiaaleihin pitkän modernismin kauden jälkeen. Vaaleat värit toivat pihapiireihin keveyttä, jonka koettiin puuttuvan 70-luvun tuotannosta. Myös Vaskihuhdantien toisella puolella on mittava Pekka Helinin ja Tuomo Siitosen suunnittelema vastaava kohde.

Asunto-osakeyhtiöt rakennettiin alkujaan HITAS-järjestelmän hintasääntelyn puitteissa, josta ne vapautuivat 30 vuoden kohdalla kuten kolme muutakin Vanhan Suutarinkyläntien varren yhtiötä.

www.helka.net/rakennukset-kertovat-nettiversio/2289-9-postmodernismi-eli-jlki-modernismi-huoletonta-kulissiarkkitehtuuria

21 Suutarilan palvelukeskus

Valmistui 1981 entiselle Stellbergien pellolle, hieman sivuun Siltamäen

keskustasta. Palvelukeskukseen sijoittuivat päiväkotit, ala-aste, kirjasto, nuorisotalo sekä hammashoitola. Toimintaa on aamusta iltaan ja viikonloppuisinkin. Alkuaikoina keskus tarjosi kunnallisten hyvinvointipalvelujen lisäksi paikan laajamuotoiselle paikalliselle kansalaisyhteiskunnalle: siellä järjestettiin lukemattomia asukastilaisuuksia, eri kulttuurien juhlia jne. Tilojen käytön linjaukset kuitenkin muuttuivat ja talon profiili muuttui vähitellen enemmän viranomaislähtöiseksi.

Sittemmin sekä kirjasto että nuorisotalo ovat olleet lakkautusuhan alla kaupungin keskittäessä toimintojaan yhä suurempiin yksiköihin. Siltämäki–Suutarila-seura sekä myyt yhteisöt ovat puolestaan tehneet lähipalveluja puolustavia kirjelmiä. Kiinteistö oli vuosina 2009–11 mukana pääkaupunkiseudun yhteisessä pilottihankkeessa, jossa kokeiltiin keinoja vähentää rakennusten hiilipäästöjä ja jätteiden tuottoa.

Suutarilan ala-asteella alkoi Pohjois-Helsingin bändikoulun toiminta 1990. Viereen valmistui terveysasema 1991, jonka yhteydessä toimii neuvola sekä omahoidon tukipalvelut

Tietolaatikko: Pohjois-Helsingin bändikoulu

Suutarilan ala-asteen musiikkiluokkien opettajat Pekka Ruuska ja Petteri Kokljuschkin perustivat vuonna 1990 bändikoulun, josta on tullut alalla tunnettu instituutio lukuisien menestyneiden oppilaiden myötä: muiden muassa Tiktak, Indica, Haloo Helsinki, Frööbelin palikat sekä The Rasmuksen Lauri Ylönen ovat käyneet Pohjois-Helsingin bändikoulua. Nyt koululla on toimipaikka kahdeksassa osoitteessa Vallilasta Jakomäkeen ja Suutarilasta Haagaan. Opetusmuotoja löytyy kaikenikäisille alkaen 6-vuotiaiden bändimuskarista. Soittamisen lisäksi ohjelmassa on musiikkitekniikka sekä -tuotanto.

Pekka Ruuska on itsekin tunnettu laulaja–laulun tekijä sekä työskennellyt Warner Musicin kotimaisen tuotannon päällikkönä ja perustanut oman levy-yhtiön.

www.bandikoulu.fi

www.iltalehti.fi/viihde/2016062121763907_vi.shtml

22 Kravunpuisto

Vuoden 1982 asemakaavamuutoksen mukaan tässä Kravuntien päässä pitäisi olla rakennettu puisto. Kun lähistöllä kuitenkin on jo runsaasti puistoja ja myös naapuruston pihat ovat vehreitä, tuskin tarvetta uuden puiston perustamiseen todellisuudessa on. Niinpä Siltämäki–Suutarila-seura on ehdottanut paikalle pientalorakentamista. Nykyaikaisia pieniä tontteja saattaisi mahtua 1 700 m²:n maa-alueelle neljä tai viisikin. Sijainti koulun, palvelukeskuksen ja terveysaseman vieressä puoltaisi osaltaan asutuksen tiivistämistä.

kartta.hel.fi/link/4ibJBY

23 Nuorisoseura

Siltamäen Nuorisoseura ry perustettiin 1978 alueen lapsiperheiden aloitteesta tuottamaan laadukkaita harrastusmahdollisuuksia lapsille, suomalaisen nuorisoseuraliikkeen satavuotisen perinnön pohjalta. Ensimmäiset ryhmät olivat teatterikerho ja kädentaitokerho, pian alkoivat myös kansantanssiryhmät. Kun uuden koulun tilat tulivat iltaisin käyttöön, laajeni toiminta: mukaan tulivat lentopallo, rc-autoilu sekä aikuisten näytelmäkerho sekä monenlaiset kurssit. Myös vierailu- ja matkailutoiminta on ollut laajaa niin koti- kuin ulkomailla. Kantavana voimana kautta vuosikymmenten on ollut Sinikka Putkonen, joka palkittiinkin vuonna 2016 Vuoden uusmaalaisena nuorisoseuralaisena. Vuodesta 1996 Siltamäen nuorisoseura on toiminut tässä kerhotilaksi kunnostamassaan entisen T-kaupan talossa. Nykyään kerhovalikoimassa painottuu tanssi eri tyyleineen, jumppa sekä musiikki.

www.siltamaennuorisoseura.fi/yhdistys

www.nuorisoseurat.fi/jarjesto/historia/

www.lahitieto.fi/2016/05/12/sinikka-putkosesta-vuoden-nuorisoseuralainen/

24 Rintamamiestalo

Siltamäessä on useita esimerkkejä rintamamiestaloista eli viime sotien jälkeisen jälleenrakennuskauden tyyppitaloista. Töyrynummen puolelle Uudisraivaajantielle ja Yläkaskenkujalle lohkottiin vuonna 1948 yhteensä 45 tonttia rintamamiehille ja muille tällaiseen tonttiin oikeutetuille valtion omistaman Backaksen tilan maista. Myöhemmin samanlaisia taloja pystytettiin myös muualle, kuten Riimusauvantielle. Käytännöllinen talotyyppi mahdollisti yläkerran vuokraamisen ja tontille mahtui kasvimaata.

Tässä nro 35:ssä on tontti nimeltä Lepola, jonka lunastivat Sirkka (o.s. Laaksonen 1929–2006) ja Tapio Mäki (1922–1982) vuonna 1955. Ensin he tekivät tien tontille ja sitten rakensivat talon, jossa perhe kasvoi kahdella lapsella. Tapio Mäki oli bussinkuljettajana kaupungilla ja Sirkka Mäki ensin kotona, sitten Tapsan valinnan leipätiskillä Siltamäen ostarilla. Jäätyään leskeksi Sirkka Mäki asui talossa vuoteen 1997 ja muutti Siltamäen kerrostaloalueelle. Tontti jaettiin kahtia ja myytiin kuten lähes kaikki muutkin Siltamäen rintamamiestontit.

www.helsinki.fi/kansalaismuisti/matapupu/suutari/tontit/makisirkka/maki.htm